

MUZEUM HISTORYCZNO-ETNOGRAFICZNE
TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ MUZEUM
HISTORYCZNO-ETNOGRAFICZNEGO
W CHOJNICACH

W OGÓLNOPOLSKI KONKURS
DLA RZEŹBIARZY LUDOWYCH
NA SZOPKĘ BOŻONARODZENIOWĄ

MUZEUM HISTORYCZNO-ETNOGRAFICZNE
TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ MUZEUM
HISTORYCZNO-ETNOGRAFICZNEGO
W CHOJNICACH

V OGÓLNOPOLSKI KONKURS DLA RZEŹBIARZY LUDOWYCH NA SZOPKĘ BOŻONARODZENIOWĄ

Konkurs zorganizowany w ramach projektu
„Ginące piękno wsi polskiej – twórcy ludowi dla Chojnic”
dotowany ze środków Ministra Kultury i Urzędu Miejskiego w Chojnicach

Komisarz konkursu i wystawy: Lidia Białkowska
Aranżacja wystawy: Adam Piechowski
Zdjęcia: Andrzej Bramański

Katalog: zdjęcia i opracowanie graficzne
KL STUDIO Kazimierz Lemańczyk
Druk: „STANDRUK” Chojnice

Okładka: szopka Zygmunta Kędzierskiego

ISBN 83-918871-5-4

9M917

W. 39/2006

Włodzimierz Ostoja-Lnis-

OGÓLNOPOLSKI KONKURS DLA RZEŹBIARZY LUDOWYCH NA SZOPKĘ BOŻONARODZENIOWĄ Muzeum Historyczno-Etnograficzne w Chojnicach organizuje od 1997 r., co dwa lata. Pierwszy konkurs, którego głównym celem była szeroka popularyzacja tradycyjnych, ludowych szopek, zorganizowano według oryginalnego pomysłu twórcy ludowego, rzeźbiarza i malarza na szkło – Zygmunta Kędzierskiego z Przymuszewa.

Klasyczną wystawę pokonkursową w salach muzealnych zastąpiono wówczas prezentacją szopek w witrynach sklepowych.

Część kosztów organizacyjnych konkursu ponosili zaś właściciele sklepów, zrzeszeni w miejscowym Związku Kupiectwa Polskiego. Po dwóch latach jednak powrócono do pokonkursowej wystawy muzealnej, która organizowana jest zawsze na Święta Bożego Narodzenia i trwa do końca lutego następnego roku.

W konkursie uczestniczą rzeźbiarze pochodzący ze wszystkich regionów etnograficznych Polski. Różnorodność szkół, stylów i form rzeźbiarskich wpływa na bogactwo kulturowe przedstawionych do konkursu prac. Ich oceny dokonuje jury, złożone ze znawców sztuki ludowej, etnografów, kustoszy muzeów etnograficznych. Na wystawie pokonkursowej prezentowane są rzeźby o najwyższym poziomie artystycznym, obrazujące tradycyjny motyw szopki kolędniczej w różnorodnych rozwiązaniach formalnych. Są one świadectwem talentu rzeźbiarzy ludowych, ich przywiązania do tradycji i celebrowania Świąt Bożego Narodzenia.

Po każdej edycji konkursu muzeum w Chojnicach powiększa kolekcję szopek bożonarodzeniowych poprzez zakupy wybranych, nagrodzonych prac. Dzięki temu z zbiorach muzealnych znajdują się szopki Jana Krajewskiego i Eugeniusza Węgiełka z Mazowsza, Józefa Chełmowskiego z Brus, Włodzimierza Ostoja-Lńskiego z Czerska, Zbigniewa Fabijańskiego z Białynina w woj. łódzkim, Henryka Stanclika z Bielska-Białej, Jakuba Kubiaka z Jarantowic w woj. kujawsko-pomorskim i Zdzisława Grajpera z Lęborka.

Kolejny, piąty ogólnopolski konkurs na szopkę bożonarodzeniową rozstrzygnięty został w Muzeum Historyczno-Etnograficznym w Chojnicach 24 listopada 2005 r.

Jury obradowało pod przewodnictwem dra Aleksandra Błachowskiego – historyka sztuki i etnologa z Torunia, z udziałem Wandy Szkulmowskiej reprezentującej bydgosko-toruński oddział Stowarzyszenia Twórców Ludowych i Lidii Białkowskiej - kustosa muzeum w Chojnicach jako sekretarza.

Jakub Andrzej Kubiak

Na konkurs wpłynęło 28 szopek od 23 autorów, reprezentujących 7 województw: pomorskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie, łódzkie, mazowieckie, świętokrzyskie i śląskie. Twórcy przedstawili trzy rodzaje prac: szopki o dużych rozmiarach, które mogłyby stanowić element wystroju bożonarodzeniowego w kościele, mniejsze – do dekoracji mieszkań, pod choinkę oraz tradycyjne szopki do noszenia w pochodach kolędniczych. Swoją pracę nadstał znany rzeźbiarz z Mazowsza, który wskutek choroby stracił wzrok.

Wszystkie złożone kompozycje rzeźbiarskie nawiązują do tradycyjnej ikonografii szopki kolędniczej, więc jako główne kryterium ich oceny przyjęto wartości artystyczne, w tym przede wszystkim inwencję twórczą, zastosowane środki ekspresji oraz oryginalność kompozycji.

W związku z tym, po wnikliwej analizie, jury przyznało nagrody następującym autorom :

Nagroda I

Jakub Andrzej Kubiak Jarantowice

Nagroda II

Zygmunt Kędziński	Przymuszewo
Jan Krajewski	Zawidz Kościelny
Bronisław Suchy	Stara Wiśniewka
Józef Walczak	Więcbork

Nagroda III

Józef Chełmowski	Brusy
Włodzimierz Ostoja-Lński	Czersk
Henryk Tarka	Żychlin
Henryk Zaremba	Chojnice

Jan Krajewski

Wyróżnienie:

Józef Bonk	Tuchola
Zdzisław Grajper	Lębork
Edward Jastrzębski	Gdynia
Jerzy Kamiński	Barłóżno
Zenon Miszewski	Starogard Gdański
Jerzy Schmidt	Grudziądz
Stanisław Śliwiński	Gdańsk
Ela Żeglińska Świderek	Skierniewice

Ela Żeglińska Świderek

Ponadto jury doceniło udział w konkursie młodych twórców i wyróżniło nagrodami rzeczowymi:

Magdalenę Kamińską z Barłóżna, uczennicę LO w Skórczu oraz Łukasza Kamińskiego z Barłóżna, ucznia gimnazjum w Pączewie.

Wystawa szopek bożonarodzeniowych w Bramie Czluchowskiej potwierdza tezę, iż konkurs, jako forma współzawodnictwa, wpływa na podwyższenie poziomu artystycznego, mobilizuje twórców do poszukiwań nowych, lepszych środków wyrazu, motywuje do dbałości o detale i perfekcję wykonania.

Wszystkim twórcom, którzy odpowiedzieli na nasze zaproszenie do uczestnictwa w konkursie, składamy serdeczne podziękowania i życzymy DO SIEGO ROKU!

Józef Bonk

Włodzimierz Ostoja-Lniski

Boże Narodzenie – Gody – to najbogatszy okres w polskiej obrzędowości ludowej, obfitujący w różnorodne zwyczaje i obrzędy kształtowane przez wieki, czerpiące z wielu źródeł i przenikające się nawzajem.

Tradycje szopek kolędniczych jako obnośnych teatrzyków kukielkowych oraz ludowych jasełek - czyli przedstawień o Bożym Narodzeniu, odgrywanych na ich scenkach – wywodzą się ze średniowiecznych misteriiw religijnych, zapoczątkowanych przez św. Franciszka z Asyżu, rozpowszechnionych w Polsce w XV wieku przez misjonarzy i zakonników włoskich i francuskich. Przedstawienia kościelne przejęli w XVIII wieku kolędnicy

i zaadaptowali je w swych obchodach z szopką. We wszystkich regionach Polski kolędników witano z radością.

„Nowy rok bieży! Wilia go prowadzi,
Tak pięknie szczodrym przewana wieczorem:
Bo czy pod chatką staniesz, czy pod dworem,
A pieśń zanucisz, to wszędy ci radzi;
Gwiazda, jasełka miłym gościem wszędy,
Toż żuraw z kozą, uciecha czeladzi;
I szczodłą ręką sypią ci kolędy. ...”

A. Pług, z poematu „Zagon rodzinny”

Zdzisław Grajper

Włodzimierz Ostoja-Lniski

Józef Chelmowski

Grzegorz Król

Szopki krakowskie – jako dziedzina twórczości artystycznej – od połowy XIX w. wykonywane przez rzemieślników – głównie cieśli i murarzy – z Krakowa i wsi podkrakowskich nawiązują pod względem architektury do zabytkowych budowli starego Krakowa. Wyróżniają się bogatymi, zróżnicowanymi formami, pięknym zdobnictwem, kolorystyką i efektami świetlnymi.

Od adwentu do Trzech Króli kolędowano po wsiach kaszubskich z szopką - betlejemką - wykonaną na wzór otwartej stajenki, z widocznym wewnątrz żłóbkiem i kukiełkami drewnianymi, tekturowymi lub szmacianymi wokół. Betlejemka zawieszana była na szyi kolędnika, posiadała często obracaną scenkę, ruchome kukiełki i oświetlone wnętrze. Prezentowano ją przy śpiewie kolęd i wtórze burczybasa.

„Chwała Panu na wysokościach, pokój ludziom dobrej woli!”

„W dzień Bożego Narodzenia
Radość wszystkiego Stworzenia,
Ptaszki się w szopę zlatują,
Jezusowi przyśpiewują.
Słowik zaczyna dyszkantem,
Szczygieł mu dobiera altem,
Szpak tenorem krzyknie czasem,
A gołąbek gruchnie basem, ...”

„ A tam osioł z wołem, pod nieba okółem,
Parą weń swą puchają, Dzieciąteczko rozgrzewają.
Wejdą w szopę: mali anieli strugali
Złotą wierzbkę i lipkę Dzieciątku na kolibkę.
Jeden kąpiel grzeje a drugi się śmieje,
Trzeci pieluszki suszy, każdy rad służy z duszy.”

Józef Walczak

Bronisław Suchy

„ ... Chłopców z całej wsi gromada
 Wtórzy skrzypcom aż pierś pęka,
 Od sąsiada do sąsiada
 Chodzą śpiewać pod okienka:
 O Jezusie, o Niebianku,
 Który przyszedł na tę ziemię,
 Zrodzon w stajni i na sianku.
 Chłopcy głosy rozpuścili,
 Skrzypak długą kwintę bierze;
 Zda się słyszysz, Jezus kwili,
 Pocieszają go Pasterze. ...”

Jerzy Schmidt

Wł. Syrokomla, z poematu „Dni doroczne”, 1857

Stanisław Śliwiński

Józef Walczak

Stanisław Śliwiński

Zenon Miszewski

„ ... Nie ma kolebeczki
ani poduszczeni,
we żłóbku mu położyła
siana pod główeczki.

Dziecina się kwili,
Matuleńka lili,
w nóżki zimno, żłóbek twardy,
stajenka się chyli. ...”

„... Panna porodziła
niebieskie Dzieciątko,
w żłobie położyła
małe pacholątko.
Pasterze śpiewają,
na multankach grają.
Hej, kolęda, kolęda! ...”

Henryk Tarka

„Za kolędę dziękujemy, zdrowia szczęścia winszujemy
Na ten Nowy Rok!
Bądźcie państwo szczęśliwymi oraz błogostawionymi
Na ten Nowy Rok!”

Henryk Zaremba

Biblioteka Główna UMK

300042386848

Hanna Miklaszewska

UCZESTNICY KONKURSU

Józef Bonk	Tuchola woj. kujawsko – pomorskie
Józef Chetmowski	Brusy Jaglie woj.pomorskie
Zdzisław Grajper	Lębork woj. pomorskie
Edward Jastrzębski	Gdynia woj. pomorskie
Jerzy Kamiński	Barłożno pow. Starogard Gd. woj. pomorskie
Łukasz Kamiński l. 15	Barłożno pow. Starogard Gd. woj. pomorskie
Magdalena Kamińska l.18	Barłożno pow. Starogard Gd. woj. pomorskie
Zygmunt Kędzierski	Przymuszewo gm. Kęsowo woj.kujawsko-pomorskie
Jan Krajewski	Zawidz Kościelny woj. mazowieckie
Grzegorz Król	Końskie woj. świętokrzyskie
Jakub Andrzej Kubiak	Jarantowice k. Wąbrzeźna woj. kujawsko-pomorskie
Hanna Miklaszewska	Sierpc woj. mazowieckie
Zenon Miszewski	Starogard Gd. woj. pomorskie
Kazimierz Odżygoźdz	Lębork woj. pomorskie
Włodzimierz Ostoja-Lniski	Czersk woj. pomorskie
Jerzy Schmidt	Grudziądz woj. kujawsko – pomorskie
Henryk Stanclik	Bielsko – Biała woj. śląskie
Bronisław Suchy	Stara Wiśniewka pow. Złotów woj. wielkopolskie
Stanisław Śliwiński	Gdańsk woj. pomorskie
Henryk Tarka	Żychlin pow. Kutno woj. Łódzkie
Józef Walczak	Więcbork woj. kujawsko-pomorskie
Henryk Zaremba	Chojnice woj. pomorskie
Ela Żeglińska Świderek	Skierniewice woj. łódzkie

Łukasz Kamiński

Biblioteka Główna UMK

300042386848

Biblioteka
Główna
UMK Toruń

911917

Zygmunt Kędzierski